

Віртуальна книжкова виставка

«Нестор літописець – історик та літератор»

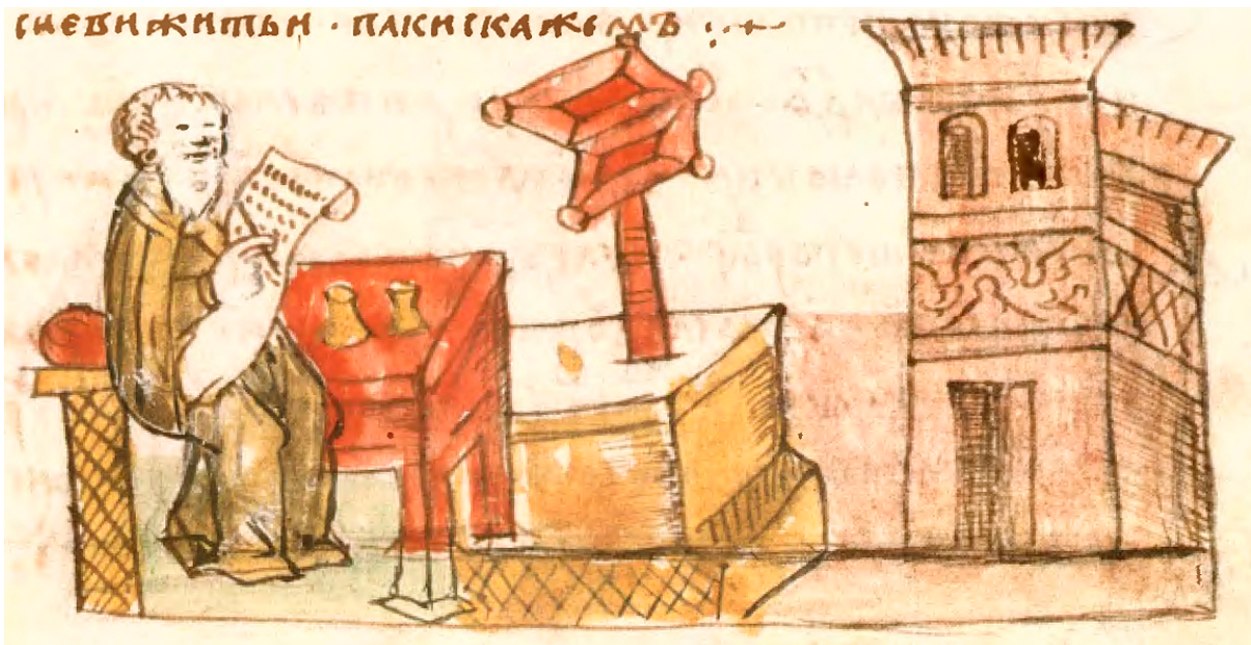

Усна народна творчість, яка передавалася з покоління в покоління, стала важливим джерелом літературних творів та літописання Київської Русі. Великий інтерес становлять перекази, які містять реальний історичний матеріал тих часів, зокрема , про Вольгу Святославовича, прототипом прийнято вважати Олега, або пов'язані з іменами Володимира Святославовича та його дружинників. Деякі історичні перекази та легенди увійшли в літературні та літописні твори, зокрема, легенда про трьох братів – засновників Києва фігурує в «Повісті временних літ» (Повѣсть врѣманныхъ лѣтъ)

Виникнення писемності сприяло перетворенню усної народної творчості в писемну літературну. Літературна спадщина Київської Русі, за підрахунками окремих учених, у 11-13ст. становила близько 140000 книг декількох сотень

найменувань. Страшні руйнування , заподіяні татаро-монголами в середині 13ст. та війни в наступні часи призвели до величезних втрат писемного надбання.

Самобутнім явищем у літературі є *літописи*. Створення найдавнішого літопису деякі дослідники пов'язують ще з часами Аскольда. Проте цей, як і наступні літописи, не збереглися, однак були використані Нестором - літописцем між **1112** і **1119** роками при складанні «Повісті временних літ». Ця величезна історична праця , в якій подається зв'язаний виклад історії Русі, пронизана ідеєю міцної держави і влади. Пишучи Повість минулих літ, Нестор використовував різноманітні джерела, включаючи місцеві перекази, візантійські хроніки та монастирські записи.

Нестор Літописець, мініатюра з Радзивіловського літопису,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=82775256>

Як пам'ятка літератури та історична праця «Повість временних літ» посідає видатне місце в тогочасній Європейській літературі. Вона показово втілює найсуттєвіші риси, притаманні всій давньоруській літературі: релігійність, патріотизм, моралізаторський характер. «*Временний*», тобто тимчасовий, минущий, недовговічний. У подробицях, із ледь прихованим захопленням сповіщає автор про вдалі походи Київських язичницьких дружин проти християнського Константинополя і про розміри данини, яку мали сплачувати русам імператори. Аналізуючи зміст твору, зазначимо, що він дає всі підстави

вважати очевидним факт намагання культурних кіл сприяти утворенню на великій території Київської Русі єдиної нації. У творі Нестор-літописець розповідає про:

- Хрещення княгині Ольги;
- Історію православ'я на Русі у найважливіших моментах його становлення;
- Історію східних слов'ян та князівської влади;
- Виникнення слов'янської писемності.

Щодо біографії автора літопису, то народився **Нестор - літописець (Нестор Печерський, Нестор Київський)** в 1056 році в Києві. У 17 років він прийшов у Києво-Печерську лавру послушником. Прийняв його засновник монастиря преподобний Феодосій. Невдовзі юнак перевершив найвидатніших старців і зробив книжкову справу змістом всього свого життя. Під час постригу в ченці Нестор був удостоєний сану ієродиякона. В

монастирі він мав особливий обов'язок — записувати та зберігати історичні події, пов'язані з Руссю та Києво-Печерським монастирем. Преподобний Нестор належав до найосвіченіших людей Київської Русі кінця XI - початку XII століття. Він мав виняткові здібності до історії, літератури та досконало володів грецькою мовою, завдяки чому мав доступ до візантійських текстів, які вплинули на його твори та світогляд. Його літопис став основою для багатьох інших літописних зведень, що писалися протягом наступних століть. Праці київського ченця виражають патріотизм до Русі та прагнення зберегти історичну спадщину для майбутніх

поколінь. Літопис містить перші згадки про Русь у зв'язку з місією святого Фотія у 866 році. Нестор розповідає про походження слов'ян та їх поселення вздовж Дніпра, що є одними з перших етнографічних записів. Його хроніка залишається важливим джерелом для української історії та літератури, впливаючи на національну ідентичність.

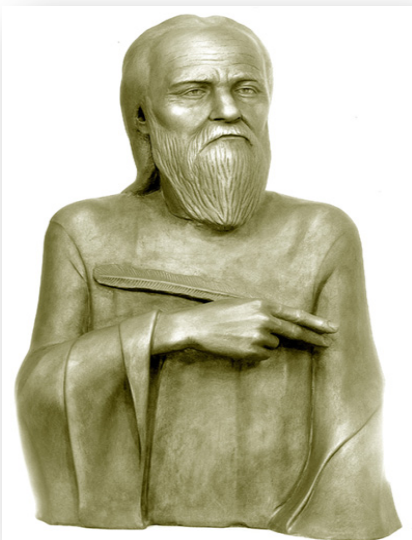

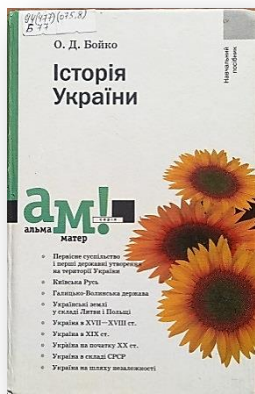
Нестора Літописця канонізовано у православній церкві, а його день пам'яті відзначають 27 жовтня. Він похований у Києво-Печерській лаврі, де й досі вшановують його пам'ять як святого та засновника історичної літописної традиції. Моці

давньоруського подвижника, небесного покровителя вчених, вчителів та учнів спочивають у Ближніх лаврських печерах і є однією з найчастіше відвідуваних Печерських святинь.

Авторство: SergeyNikitin. emailfromS.Nikitintouser:shakko, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=8448290>

За результатами обстеження мощей у 80-х рр. XX ст. судмедексперт С. Нікітін виготовив погруддя з імовірним зображенням святого Літописця.

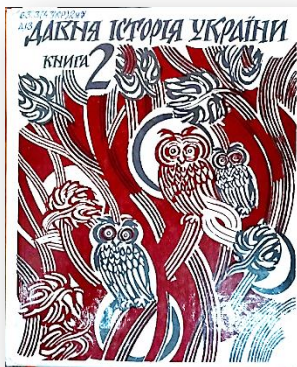
94(477)(075.8)

Б77

Бойко, О. Д.

Історія України [Текст] : навч. посіб. / О. Д. Бойко. - 3-тє вид., доп. - Київ : Академвидав, 2010. - 688 с. - (Альма-матер)

Третє видання посібника розраховане на студентів, викладачів вищих навчальних закладів, та усіх, хто прагне пізнати минуле нашого народу. В главі 2.10. Характерні ознаки та особливості розвитку культури Київської Русі автор зокрема пише: *«Вершиною історичної думки в межах літописної традиції вважається «Повість минулих літ», створена ченцем Києво-Печерського монастиря Нестором у 1113р...»* Розміщено короткі відомості про літописця. Зокрема: Нестор - чернець Києво-Печерського монастиря, був пострижений за ігумена Стефана (1074-1078) і ним же зведений у дияконський сан.

63.3(4УКР)2я7

Д13

Давня історія України [Текст] : навч. посіб. : у 2 кн., Кн. 2 / П. П. Толочко, Д. Н. Козак, С. Д. Крижицький та ін. - Київ : Либідь, 1995. - 222 с

Видання складається з двох книг. Друга з них охоплює період від зародження слов'янства до епохи Київської Русі включно. На стор. 203 розміщено декілька великих цитат українською мовою з «Повісті временних літ»

63.3(4УКР)я7

I-90

Історія України[Текст] : підручник / В. Баран, Л.

Войтович, Ю. Зайцев та ін. ; кер. авт. кол. Ю. Зайцев. - 4-те вид. - Київ : Світ, 2003. - 520 с. - ISBN 966-603-297-X

Істотно доповнена та відпрацьована з урахуванням новітніх досягнень української і зарубіжної історичної науки. Видання відтворює історію України від найдавніших часів до початку 21ст. В Главі 2 «Київська Держава», в розділі «Культура» автори пишуть про те, що Нестор - літописець при складанні своїх «Повістей..» використав старі літописи, які велися ще за часів Аскольда. Для студентів ВНЗ.

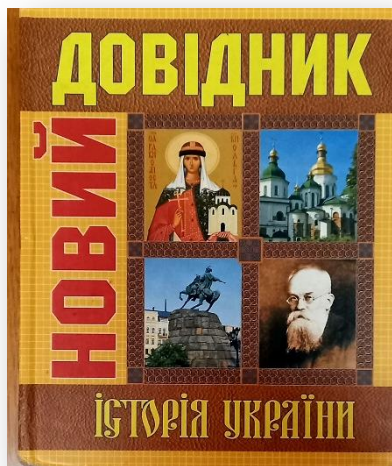
63.3(0)-7я7

Л43

Лекції з історії світової та вітчизняної культури[Текст] : навч. посіб. / За ред. А. Яртися та В.

Мельника. - 2-ге изд., перераб. и доп. - Львів : Світ, 2005. - 568 с. - ISBN 966-603-407-7

У навчальному посібнику висвітлена історія культурної еволюції людства, зокрема й українського народу. В главі «2.Вплив християнства на культуру Київської Русі. Література.» автори підкреслюють важливість пам'яток писемності , а зокрема - працю ченця Нестора «Повість минулих літ.» Для студентів вищих навчальних закладів.

Новий довідник : Історія України.

/С.Крупчан, Т.Крупчан, О.Скопненко, О.І та ін.; відп. ред І.Сілакова -К.; ТОВ «КАЗКА», 2005.-736с. –ISBN 966-8055-18-7

Новий довідник : Історія України» подає відомості з історії нашої Вітчизни від найдавніших часів до сьогодення. Завдяки стислому, зрозумілому текстові та оригінальній структурі користувачі зможуть швидко знайти вичерпну відповідь на багато питань з історичної проблематики. Видання розраховане на широке коло користувачів, спосіб викладу та оптимальний обсяг матеріалу вирізняє Довідник серед навчальної літератури та робить його універсальним. Зокрема у параграфі 12 «Культура Київської Русі» є стаття, присвячена діяльності ченця Києво-Печерського монастиря Нестора, який склав один з перших зведених літописів Давньої Русі «Повість временних літ».

63.3(4УКР)

П52

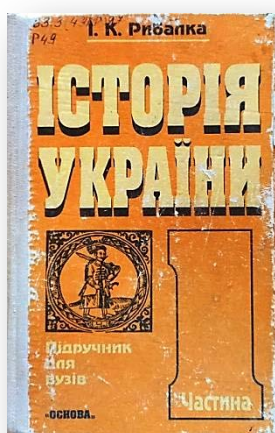
Полонська-Василенко, Н.

Історія України [Текст] : в 2 т., Т. 1.

До середини XVII століття / Н. Полонська-Василенко. - 2-ге вид. - Київ : Либідь, 1993. - 640 с. - ISBN 5-325-00425-5

Полонська-Василенко, Н. Історія України [Текст] : в 2 т., Т. 2. Від середини XVII до 1923 року / Н. Полонська-Василенко. - 2-ге вид. - Київ : Либідь, 1993. - 608 с. - ISBN 5-325-00426-3

Класичне історичне видання. “Історія України” (в двох томах) Н. Д. Полонської-Василенко – це загальний нарис національної історії, який свого часу був підготовлений як підручник для вузів. Перший том праці присвячений історії України з найдавніших часів до середини XVII ст. Другий том висвітлює період з середини XVII століття до початку 20-х років XX століття. Авторка приділяє багато уваги особі Нестора :«... Найдавнішу частину літопису, що складається з кількох окремих літописів, опрацював чернець Києво Печерського монастиря Нестор, давши їй назву «Повѣсть временныхъ лѣтъ, откуда есть пошла Русская земля». Цей твір Нестора, закінчений 1113року є звичайною компіляцією київських та чужомовних джерел, - це наукова праця, до якої автор вніс власну концепцію. Основна ідея Нестора- ідея єдності Руської землі, держави, а символом об’єднання її є князівська династія, рід князів Рюриковичів. Ідею єдності і політичної незалежності держави проголосив Нестор у часи, коли вже йшов швидкими темпами процес розподілу тодішньої держави на окремі землі, коли точилися міжусобні війни князів. «Повість временних літ» не залишилася в її первісній формі . Володимир Мономах передав продовжувати літописання до заснованого його батьком Всеволодом Видубицького монастиря, і там ігумен Сильвестр 1116р переробив «Повість...», надавши їй характеру, прихильного до Мономаха. В цілому «Повість..» є пам’яткою політичної ідеології України старих часів. Вона свідчить про те, що автор її , Нестор, був великий ерудит, високообдарований дослідник, який створив першу наукову концепцію історії України.

63.3(4УКР)я7

Р49

Рибалка, І. К. Історія України [Текст] : підручник : в 2 ч., Ч. 1. Від найдавніших часів до кінця XVIII століття / І. К. Рибалка. - Харків : Основа, 1995. - 448 с

У першій частині підручника систематично викладається історія України з найдавніших часів до кінця 18 століття. Автори підкреслили, що першоджерелом історичних знань, уявлень про минуле людського суспільства була усна народна творчість, яка знайшла своє відображення в історичних переказах, піснях, легендах, що збереглися в писемних творах та передавалися нащадкам усно із покоління в покоління. Серед писемних творів найбільш старовинними і найвидатнішими є літописи, в першу чергу «Літопис Руський», який починається «Повістю временних літ».

Толочко Петро.

Київська Русь.-К:Абрис, 1996.-360с.,іл.-ISBN 5-86828-028-
Х

Книга присвячена одному із найяскравіших періодів історії Київської Русі. Відтворено широку картину політичного, соціально економічного, культурного розвитку України. В Розділі 1 «Джерела та історіографія» автор виклав цікавий матеріал про історичні першоджерела, які вже довгий час використовують дослідники історії України в своїй роботі. Основою давньоруського літописання є «Повість минулих літ», до якої увійшли давніші літописні твори, написані в Києві в кінці 10-го та на початку 11 ст. На стор. 315-316, в главі Літописання автор більш глибоко розкриває історичну постать ченця Нестора та його роботу.

908(477)

Ш26

Шаров, І. Ф.

100 видатних імен України [Текст] / Ігор Шаров. -

Київ : Альтернатива, 1999. - 496 с

Унікальна книга кандидата історичних наук, народного депутата України Ігоря Шарова репрезентує 100 славетних імен України, які є гордістю, славою, духовним надбанням нації. Серед цих імен є ім'я Нестор – літописець (сторінки 278-281)

Бібліотека Центральноукраїнського Національного Технічного Університету

Віртуальна виставка «**Нестор літописець – історик та літератор**»

Укладач: провідний фахівець абонементу учбової літератури №1 бібліотеки ЦНТУ **Мірошнікова І.О.**

Розрахована на студентів, викладачів та всіх, кому цікава історія України, історичні постаті, які створювали цю історію.

Кількість представлених експонатів: **12 документів**

Дата укладання: **24. 11.2025**